

Хрвати измишљају нове непотребне речи. Срби заборављају и оне које су имали

www.pravoslovo.net

И тако, преживели смо "најлуђу ноћ". Бројеве не знам, али утисак је да су новинари ове године оборили све рекорде у (зло)употреби тог отрцаног псеудопоетског синонима за Нову годину. Напротив, нисам приметио да ико говори о најмртвијим данима, иако би то био сасвим погодан назив за оне сиве, тужне, неме, хладне празнике који у Србији испуњавају готово целу прву половину јануара.

Ако има чега што још више забрињава од папагајске учесталости "најлуђе ноћи", онда су то били одговори на незаобилазно питање "Како сте се провели?" У дневнику Студија Б, првог јануара, са изузетком оних малобројних који су рекли да нису ни дочекивали Нову годину, сви остали грађани имали су један једини одговор: "Супер!". Нико се у "најлуђој ноћи" није лудо провео, нити сјајно, нити изврсно, нити одлично, ни боговски, ни незаборавно. Нико ме, али баш никоме, није било узбудљиво, бурно, дивно, весело, забавно, радосно, или макар само лепо, угодно, пријатно. Не: свима је било супер и искључиво супер. Таква мера шаблонизације израза сигурно није достигнута откако постоји српски језик.

И док Срби настоје да свој речник, у складу с кризним временима, сведу на апсолутни минимум, њихова браћа по језику чине обрнуто. Смишљају све нове и нове речи, које имају само једну ману - да су савршено непотребне. О томе пише Хрвоје Матас у часопису "Хрватска левница", у чланку под насловом "Брзогриз или спорогриз питање је сад". Брзогриз је, како сазнајемо из чланка, предложен хрватски превод за фаст-фоод.

Такве изразе Матас назива "накарадницама и приглупницама". Најчешћи метод за њихово грађење, каже он, јесте да се "нормалној хрватској ријечи по сваку цијену накалемљује наставак-ица, без обзира спада ли он тамо или не. На тај начин се творе наказнице, као што су повјесница умјесто повијест или потврдница умјесто потврда." На исти начин, дозвола је постала допусница, шеталиште – шетница, прилика - пригодница. "Умировљеници Хрватске нису успјели да им Мировински фонд усклади њихову мировину, можда и због тога што су написали молбу, а не замолницу? Неће успјети нити ако су написали тужбу опћинском суду, јер се таква ствар сада зове тужбеница..."

И други суфикси могу корисно послужити за грађење некорисних новитета. Телеграм се зове брзојавка: "значи да ни прастара ријеч брзојав није више добра (иако је употребљавају само Хрвати!), већ је и њу требало хадезејирати у брзојавка! Да полудиш!" Уместо оснивање сада се мора рећи оснутака, уместо упутство или упута - напутак. Тим поводом Матас подсећа да се на словеначком каже напотек. Словеначког порекла су, како изгледа, и многе друге "новохрватске" речи, као скрб, позорност, господарство (уместо привреда), прорачун (уместо буџет), шпорт и тако даље. ("Ако се спорт сада службено по словенски зове шпорт", пита се неозбиљни аутор, "зашто онда секс није шекс?")

Иван Мост, давнашњи читалац ове рубрике, пише ми како је на радију, у емисији о изложби нових књига, чуо реченицу "Засебно су биле изложене успјешнице". Из контекста је закључио да је реч о бестселерима. И успјешница је позајмљена из словеначког, судећи по "Рјечнику хрватског језика" Владимира Анића (III издање), који

је пропраћа ознакама "неол."(огизам) и "необ"(ично) и упућује на бестселер.

Мост такође скреће пажњу на занимљив случај речи назочан и назочност, које су постале готово обавезне у хрватским медијима, јер присутан и присутност "звуче српски". Шта, међутим, радити с глаголом присуствовати? Пуристи су у први мах били збуњени, а онда су почели да говоре и пишу "назочити" или "назочовати". Такве глаголе не бележи ни Анић, али Мост потврђује да су све чешћи у употреби, а чуо сам их и ја на хрватском радију. Сада се већ пробија и изочан (код Анића забележено као "необично" и "ријетко") уместо "одсутан". Док ово пишем, у Хрватској започињу избори. Ко зна, ако интелигентнији део гласачког тела не буде "изочовао" са биралишта, можда ће се зауставити даља хадезеизација хрватског језика.